

[Knud Hansen.]

hinanden ned og tage Forretningen fra hinanden. Det kan ikke være Ministeriets Op-gave at yde Bistand til, at Forretninger flyttes fra een By til en anden. Jeg mener derfor, at den højtærede Minister har hand-let fuldstændig korrekt, idet han har afvist det Andragende fra Aalborg Byraad.

Derefter skal jeg tillade mig at spørge den højtærede Undervisningsminister, om der i Ministeriet forberedes et Forslag til en Lov om Oprettelse af et sønderjyds-k Arkiv, og om der i saa Fald har været fore-taget en grundig Undersøgelse af det meget vigtige Spørgsmaal om, hvorfra Arkiv-sagerne skal føres til et saadant Landsarkiv.

I Marts 1928 fremsatte den forrige Undervisningsminister et Forslag, hvor-efter der skulde oprettes et sønderjyds-k Landsarkiv i en gammel Telegrafbygning i Tønder. Det var et meget slet forberedt Forslag. Arkivet skulde ligge i den yderste Ud-kant af Landet, og Arkivområdet var fastsat til at skulle gaa til den gamle Grænse fra 1864.

Men Danmarks og Sønderjyllands Hi-storie begynder jo ikke ved 1864. Skal der oprettes et sønderjyds-k Arkiv, maa dog de Omraader, som hørte til Sønderjylland før 1864, høre til Arkivets Landomraade. Der er saaledes de 8 sønderjydske Sogne Syd for Kolding, hvis Arkivsager vistnok beror i Viborg, og Ærø, hvis Arkivsager, saa vidt mig bekendt, er i Odense. Men der er desu-den mange Omraader, hvor Kongerigets og Hertugdømmet Slesvigs Forhold har grebet ind i hinanden.

Indtil 1851 gik Toldgrænsen mellem Kongeriget og Hertugdømmet gennem Kol-ding Fjord og Kolding Aa til Rols Mølle ved Lunderskov og derfra over Dollerup Sø, Horskjær Mose og Hafdrup Mark til Faar-krog ved Kongeaaen. Derfra fulgte Told-grænsen Kongeaaen til Vesterhavet. Syd for denne Toldgrænse laa de saakaldte „Friheder“, som hørte til Kongeriget. Der var Seest, Hjarup, Skanderup og Vamdrup Sogne paa Østsiden, og der var Frøs og Kalslund Herreder paa Vestsiden. Disse Omraader er i mange Henseender, men navnlig vedrørende Toldsager, sammenfil-trede med kongerigske og slesvigske For-hold. Jeg synes, at alt taler for, at disse Omraader maatte, hvad Arkivsagerne an-gaar, høre til det sønderjydske Arkiv.

Men hertil kommer desuden Arkiv-sagerne fra de sønderjydske Enklaver, som tilsammen udgjorde 8 à 9 Kvadratmile. Ind under disse Enklaver hørte blandt

andre Ribe By og Ribe Birk. Bør Sagerne herfra ikke høre til det sønderjydske Arkiv? Jeg synes, det vilde være det naturligste.

Men der er mange andre Forhold, som gør, at Kongeaaegrænsen vilde være en al-deles urimelig Grænse for Arkivområdet.

Der var indtil 1864 ret blandede For-hold paa begge Sider af Grænsen. I Skod-borg, Lintrup og Kalslund Sogne var der baade kongerigske og slesvigske Sogne-fogder. Retssager derfra behandledes hen-holdsvis ved kongerigske og slesvigske Tingsteder. Slesvigske Bønder havde Are-aler Nord for Grænsen, og kongerigske Bønder havde Jord Syd for Grænsen. Vej-spørgsmaal og mange andre Forhold gav Anledning til Forhandlinger og Stridig-heder mellem kongerigske og slesvigske Amter og Kommuner. En Mængde Rets-sager vedrørende Smuglerier har gennem Aarhundreder beskæftiget baade konge-rigske og slesvigske Beboere og Myndig-heder.

Der har i Henhold til Forordning af 1819 været et Optællingsbælte for Heste og Kreaturer to Mil Nord for Grænsen og et Brændingsbælte en Mil Syd for Grænsen, indenfor hvilket Kreaturer skulde brænde-mærkes. Da Kvægtolden ophævedes i 1827, blev der et Bælte, indenfor hvilket Smuglere kunde jages. Efter 1864 bosatte en stor Mængde Sønderjyder sig Nord for Græn-sen, og de var med Slægtskabsbaand og paa andre Omraader stærkt knyttet til Sønderjylland.

Der er saaledes overmaade mange Ting, som gør, at 1864-Grænsen er en meget uheldig Grænse for et sønderjyds-k Arkiv-omraade. Vi har da ogsaa saa vidt muligt søgt at faa denne Grænse slettet i andre Forhold.

Der er ogsaa fra de historiske Samfund i Vejle og Ribe Amter i sidste Rigsdags-samling rettet Henvendelse saavel til det om denne Sag nedsatte Udvalg som til Undervisningsministeriet med Anmodning om, at Vejle og Ribe Amter maatte blive lagt til det sønderjydske Arkivomraade. Jeg vilde mene, at den bedste Løsning vilde være at lægge Ribe og Vejle Amter til Arkivområdet i verdslig Henseende og Haderslev og Ribe Stifter i kirkelig Hen-seende.

Jeg fremdrager dette allerede nu, fordi jeg gerne vilde have, at Undervisnings-ministeriet skulde tage alle disse Spørgs-maal op til grundig Overvejelse, inden Forslag herom fremsættes paa ny. Jeg an-ser nemlig en Fastsættelse af Omraadet for